

Tilburg University

Waar komt onze moraal vandaan?

ten Klooster, Anton

Published in:
De getemde mens

Publication date:
2021

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
ten Klooster, A. (2021). Waar komt onze moraal vandaan? In M. Harlaar (Ed.), *De getemde mens: Waar komt (volgens u) onze moraal vandaan?* (pp. 165-166). Gompel en Svacina.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

hoger niveau van filosoferen brengen. Dit betekent ook dat schooldirecties niet elke willekeurige leerkracht filosofielessen kunnen laten geven. Het blijkt van groot belang dat filosofiedocenten *bekwaam* zijn in het filosoferen (een master filosofie hebben behaald) en vakdidactisch getraind zijn (een eerstegraads lesbevoegdheid filosofie hebben behaald). Hieraan wil ik toevoegen dat een filosofiedocent niet louter een ‘uitvoerder’ is. Om effectievere lessen te geven, is het van groot belang om ook zelf lesmateriaal te maken, zo bleek uit onderzoek. Dat docenten hier voldoende *ontwikkeltijd* voor moeten krijgen, behoeft geen verdere toelichting.

Natascha Kienstra (Eindhoven 1966)

Universitair docent praktische filosofie Tilburg University, vakdidactica

Rooms-katholiek

Moreel handelen begint bij het verlangen om een goed leven te leiden. Wie erover nadenkt wat ‘goed leven’ is, zal snel tot het inzicht komen dat het niet volstaat om aan allerlei materiële randvoorwaarden te voldoen. Het leven is goed daar waar mensen in staat zijn harmonieus samen te leven, waarin de gemaakte keuzes bijvoorbeeld eerlijk zijn. Aangezien we nu nog niet zó leven, zal dus ons handelen er beter op gericht moeten gaan staan. Deze gedachte zal sommige mensen wellicht wat naïef en idealistisch voorkomen. Tegelijkertijd zijn de alternatieven weinig aantrekkelijk. In het gunstigste geval zijn we dan maar wat aan het aanmodderen, in het slechtste geval zijn we beesten met een hoge mate van aangeleerde zelfbeheersing. Men zou die laatste gedachte ook in het licht van het evolutionair denken kunnen zien: het was nu eenmaal gunstig om samen te gaan leven, en om dat te doen moeten er wat kaders zijn om het succes van de soort te waarborgen. Een dergelijke cynische kijk gaat evenwel voorbij aan het gegeven dat we al vanaf de tijd dat we in grotten rondhingen bezig waren met het maken van mooie dingen: kunst en muziek. Die esthetische neiging van de mens sluit goed aan bij een visie die het begin van de moraal ziet in het verlangen naar goed leven. Moraal is dan niet zozeer een zaak van het volgen van opgelegde normen, maar komt voort uit de overtuiging dat het op z’n minst de moeite van het proberen waard is om dat goede leven te bereiken.

Hoe ga je dat ‘proberen’ dan leren? Zoals met zoveel dingen die er te leren zijn: door een leraar te vinden die al beschikt over de vaardigheid die je zelf

wenst te verwerven. In het geval van een goed leven ga je dan in de leer bij iemand die het je goed kan uitleggen én ook laat zien hoe het kan. Aristoteles en Seneca zijn maar twee mensen aan wie je dan kunt denken. In hun onder-richt geven zij de contouren van dat goede leven en leggen ze uit hoe het naar hun mening bereikt kan worden. Maar natuurlijk zijn ook zij feilbare mensen. Als er toch eens leraar zou zijn die het zowel in woord en daad zichtbaar kon maken... Voor een gelovige – zoals ikzelf – komt hier Jezus Christus in beeld. Zijn eerste woord was: bekeert u. Oftewel, kies betere wegen. En wanneer er zich dan de eerste schare volk verzameld heeft, begint Hij met een serie zaligsprekingen. Gelukkig, dat zijn de armen van geest, de zachtmoedigen en zo door tot aan de vredebrengers. Hij spreekt van een goed, een geslaagd en gelukkig leven. En Hij leeft het voor. Zachtmoedigheid is niet zomaar een woord dat Hij gebruikt, het is wie Hij is. Aan het kruis blijkt dat het Hem menens is. Hij verzinkt niet in bitterheid maar volhardt in het goede, in een goed leven, als ultiem voorbeeld. Onze moraal komt voort uit het verlangen naar een goed leven; voor mij is Jezus zelf de weg daarnaartoe.

Anton ten Klooster (Hardenberg 1983)

Priester en moraaltheoloog, universitair docent Tilburg School of Catholic Theology
Rooms-katholiek

De evolutionaire wortels van de naastenliefde

De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan is een van de bekendste fragmenten uit het Nieuwe Testament. Op de vraag van een wetgeleerde ‘Wie is mijn naaste?’ vertelt Jezus het verhaal van een door rovers overvallen reiziger die halfdood langs de kant van de weg ligt. Een priester en een Leviet zagen hem, maar gingen aan de overzijde voorbij. Een Samaritaan die op reis was, verbond zijn wonden en bracht hem naar een herberg. En Jezus zei tegen de wetgeleerde: ga heen, doe jij evenzo.

De naastenliefde is niet zomaar een van de vele Bijbelse geboden en verboden, maar vormt de kern van de moraal van het Evangelie: ‘de gehele wet is in één woord vervuld, in dit: gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.’ Naastenliefde is geen uniek christelijke waarde. Ook de Koran benadrukt de plicht tot het helpen van behoeftigen: ‘Allah bemint niet wie gierig zijn, die verbergen wat Allah hun van Zijn goedgunstigheid gegeven heeft.’ De moraalsystemen